

Врз основа на член 36 и 62 од Законот за локална самоуправа („Службен весник на Република Македонија“ бр.5/02), член 26 став 1 и член 27-а став 2 од Законот за квалитетот на амбиентниот воздух („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 163/13, 10/15 и 146/15 и „Службен весник на Република С.Македонија“ бр. 151/21) и член 16 став 1 точка 16 од Статутот на Општина Ѓорче Петров - Пречистен текст („Службен гласник на Општина Ѓорче Петров бр.18/13) и Статутарните одлуки за измена и дополнување на Статутот на Општина Ѓорче Петров („Службен гласник на Општина Ѓорче Петров“ бр. 3/19 и 5/21), Советот на Општина Ѓорче Петров на 24-та седница одржана на 28.12.2022 година донесе:

ПРОГРАМА

за чист воздух на подрачјето на Општина Ѓорче Петров за 2023 година

1. Вовед/Воведни напомени

Аерозагадувањето е последица на многу фактори, и за да се намали, потребно е да се намалат емисиите на загадувачки супстанции од сите извори споменати во воведот. Република С.Македонија за жал, според најновиот извештај на Европската агенција за животна средина за аерозагадувањето во Европа е најлошо рангирана меѓу сите Европски држави, со најзагаден воздух во градовите. Скопје, Битола и Тетово се меѓу 10-те најзагадени градови во Европа во 2017 година. Според најновите анализи на Светската Здравствена Организација (СЗО), аерозагадувањето е главниот причинител на над 1300 смртни случаи годишно, и зголемен број на лица со респираторни заболувања. Според анализите на Светска банка, аерозагадувањето ја чини државата околу 2.5% од годишниот БДП за дополнителни средства за здравствени услуги, или 300 милиони евра годишно.

Заради поголем број на социо-економски фактори, аерозагадувањето од година во година се зголемува, состојбата се влошува и станува алармантна. Одредени анализи и моделирања на емисиите на загадувачките супстанции за секторот греење домаќинствата во скопската котлина упатуваат дека загадувањето ќе се зголеми за 30% до 2025 година доколку не се преземат итни системски мерки за намалување на емисиите. Овие бројки ќе бидат уште повисоки доколку се додадат емисиите и од другите сектори, како на пример транспортот, чиј удел во загадувањето најбрзо се зголемува на годишно ниво.

Квалитетот на воздухот во поголемите градови е значително намален. Според годишниот извештај за квалитетот на животната средина на Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП) за 2017 година Скопје и

Тетово на пример, имаат многу денови во годината кои ги надминуваат максимално утврдените средно дневни вредности за ПМ2.5 и ПМ10 честичките.

2. Цели на Програмата

Целта на оваа програма е во соработка и компилација на програмата на Владата да презема мерки насочени кон промена на начините на греење на домаќинствата и кон сите други сектори: градежништвото, греењето на мали фирми, транспортот, уредувањето на јавните површини, заедно со зајакнувањето на капацитетите на инспекцискиот надзор и зачестени контроли во индустриските капацитети и другите правни субјекти ќе дадат најдобри резултати за решавање на проблемот. Затоа, се предлага усвојување на програма за намалување на аерозагадувањето за чија реализација ќе се примени систематски пристап во намалувањето на емисиите од сите идентификувани сектори во стратешки испланирани и распоредени мерки, кои ќе имаат за цел:

Програмата ќе се имплементира во 2023 година, во сите сегменти: мониторинг, инспекција, кавна кампања, а секторите кои се најкритични извори на загадување: домашно затоплување, транспорт, индустрија, градежништво, урбано зеленило и отпад.

3. Опис на проекти и активности

Подигнување на јавната свест преку едукативни кампањи ќе биде една од приоритетните активности во оваа програма кои ќе имаат за цел да ги информираат граѓаните за штетност од користење на нееколошки извори за затоплување, но и да ги едуцираат за алтернативните поефикасни, поеколошки и економски поисплатливи можности за греењето, транспорт, одложување на отпадот и тн.

Намалување на емисиите на загадувачки супстанции од затоплување во домаќинствата. Како најголем извор на загадување, најмногу активности ќе бидат имплементирани од овој сектор. Имајќи предвид дека субвенционирањето не е најсоодветниот и најефикасен начин за поттикнување на промени, а во исто време може негативно да влијае врз пазарните активности во овој сектор (понудата и побарувачката на нови технологии и енергенси за греење), активностите ќе бидат насочени кон изнаоѓање на модели за поттикнување на приватните компании да понудат посоодветни пакети, а домаќинствата полесно да можат да се одлучат да ги променат технологиите за греење. 2.000 домаќинства од социјално ранливите категории субвенционирани да го променат начинот на греење, преку специјално дизајниран механизам за поддршка;

Урбано зеленило - запуштените површини и прашината се исто така голем извор на загадувањето во урбаните центри. Одложениот шут и отпад на истите

површини дополнително ја влошува состојбата, а нивното често палење е премногу опасно за сите околни населби. Затоа, овие активности исто така ќе имаат приоритет во реализацијата:

Менаџирање со отпад - Активностите во овој сектор ќе бидат насочени кон: Чистење на депониите; Едукативни активности за намалување на создавањето на отпад и негово реискористување и компостирање на органскиот отпад; Поставување на мрежи во реките за собирање на отпадната пластика; Стимулирање на собирање, селектирање и рециклирање пластика, и други активности

Транспорт - загадувањето на воздухот од овој сектор најдиректно го чувствуваат граѓаните, бидејќи емисиите се емитуваат на нивото на секојдневно движење на граѓаните. Затоа, активностите од овој сектор ќе бидат насочени не само кон намалување на емисиите, туку и кон намалување на изложеноста на граѓаните дури се движат од едно до друго место.

Индустрија - големите индустриски капацитети со А и Б интегрирани дозволи, релативно малку на број, воглавно ги исполнуваат законските прописи за поставување филтри и известување за квалитетот на воздухот. Сепак, ќе се продолжи со редовни инспекциски контроли и ќе се осигура дека сите тие ги исполнуваат строгите прописи. Правните субјекти кои имаат обврска за изготвување на елаборати се голем предизвик, како и оние кои горат отпад во кругот на своите капацитети. Затоа, ќе се преземат следните активности: Зачестени редовни контроли и измени во Законот за индустриски емисии;

Градежништво - градежната експанзија и непочитувањето на законските прописи за градење и обезбедување на градежните објекти во градба, и непрописното одложување на градежниот шут и отпад во последните години значително придонесува за загадувањето, меѓу другото и на воздухот. Затоа, во овој сектор ќе се реализираат следните активности: Зајакнати контроли на градежните активности; Воведување на систем за одложување на отпадот од градежните објекти преку изготвување на план за одложување на почетокот на градбата.

4. Очекувани резултати

Со реализација на проеграмата се очекува да се:

- подигне јавната свест кај граѓаните,
- зголеми користењето на еколошки горива,
- се намали загаденоста во однос на постојната,
- зголеми контролата и мониторингот на загадувачите во општината.

5. План за спроведување на Програмата (ако е применливо за Програмата)

Програма Г1-поддршка на економски одржлив развој			
		Проекти за енергетска ефикасност	Планирано
	464	Разни трансфери	
	464990	Други трансфери	500.000,00
		Субвенционирање на мерки за ЕЕ преку проектот Енергетски ефикасни домови во соработка со Хабитат Македонија	
		Поддршка на локални акциски групи за настани за чист воздух	
Програма ГД0 - ПРОЕКТИ ЗА ЕНЕРГЕТСКА ЕФИКАСНОСТ			
	480	Купување на опрема и машини	
	480190	Купување на друга опрема	
		Проект за набавка и монтажа на фотоволтаични панели на кровот на ООУ Страшо Пинџуркофинансирање	
		ПСЕЕП – проект за ЕЕ на Светска Банка (Заем за енергетска ефикасност без финансиски импликации во следната година)	
		Теренски увид на градилишта (секторски активности)	
		Инфо сесии со градежни компании (секторски активности)	
		Контрола на градежни компании и увид на планот (секторски активности)	
		Техничка поддршка за инсталирање на ЕЕ системи за греење (секторски активности)	

6. Извршување на програмата

Програмата ја следи и реализира Градоначалникот на општината преку Сектор за економски одржлив развој.

До советот се доставува годишен извештај за реализација на Програмата за чист воздух на подрачјето на Општина Ѓорче Петров за 2023 година.

7. Завршни одредби

Програмата влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен гласник на Општина Ѓорче Петров“.

**Број 08-2388/13
од 28.12.2022 година
Скопје**

**Совет на Општина Ѓорче Петров
Претседател,
Ленче Нелоска**